

มติมหาชน

วันศุกร์ที่ 28 มิถุนายน พุทธศักราช 2539 ปีที่ 19 ฉบับที่ 6686 ราคา 7 บาท

ขานรับกระแสปกป้อง

'สิ่งแวดล้อม'

**ไทยเริ่มบุกเบิกใช้
มาตรฐาน**

ISO 14000

มติมหาชน

สุขสรรค์

ภายในปี 2539 นี้ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมก.) จะร่วมมือกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย นำโครงการ ISO 14000 มาใช้ครั้งแรกในเมืองไทย

ถามว่า ISO 14000 คืออะไร

คำตอบสั้นๆ ก็คือ มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการจัดระบบการจัดการภายในองค์กร เพื่อให้มีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของตนเอง

ทั้งนี้ คำว่าสิ่งแวดล้อมในองค์กร เป็นคำที่ค่อนข้างมีความหมายกว้างขวาง มีทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีอยู่โดยธรรมชาติ จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

แต่เรื่องหลักๆ สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่องค์กรควรพิจารณา ประกอบด้วย

การปล่อยของเสียสู่อากาศ น้ำ สูดิน
การจัดการของเสีย พลังงาน เช่น ไฟฟ้า น้ำ เชื้อเพลิง

การเก็บและจัดการวัตถุดิบ
การทำลายโอโซน
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุด

เป็นต้น

ทั้งนี้ หากองค์กรใดสามารถจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมข้างต้นได้ ก็สามารถที่จะเสนอตัวมายัง สมก. และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เพื่อขอใบรับรอง ISO 14000 สำหรับประทับตราในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ขององค์กรหรือบริษัทนั้นๆ ได้

ใบรับรองมาตรฐาน ISO 14000 นี้ นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันประเทศแถบตะวันตกและอเมริกาหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ผลิตภัณฑ์ประเภทใดก่อให้เกิดมลภาวะหรือสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะถูกต่อต้านและไม่ให้นำเข้า ขณะเดียวกัน สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดที่เอาใจใส่เรื่องสิ่งแวดล้อม จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภคซื้ออย่างเต็มที่

ขณะนี้หลายๆ ประเทศถึงกับเอาเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาซื้อสินค้าแล้ว กล่าวคือ นอกจากมาตรฐานของสินค้าโดยทั่วไปแล้วสินค้านั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ซึ่งแนวคิดนี้กำลังขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว ผู้ผลิตสินค้าโดยเฉพาะจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ รวมทั้งไทย จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ไม่งั้นนั่นจะเสียเปรียบ เพราะผู้ซื้อจะไปเลือกซื้อสินค้าจากประเทศคู่แข่งที่ดำเนินการเรื่องนี้แทนและถูกกีดกันในการนำเข้าด้วย

บทเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วเมื่อมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าที่เรียกว่า ISO 9000 ขึ้น ปรากฏว่าสินค้าใดที่ไม่มีมาตรฐานตาม ISO 9000 ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาให้นำเข้า ทำให้ผู้ผลิตสูญเสียตลาดไปจำนวนมาก ทำให้ผู้ผลิตสินค้าไทยต้องรีบเร่งขนขวายปรับตัวเพื่อให้ตัวเองได้ใบรับรอง ISO 9000 กันยกใหญ่

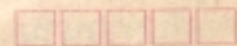
เช่นกัน ในอนาคตอันใกล้นี้คาดว่า ใบรับรอง ISO 14000 จะมีความสำคัญยิ่งขึ้น สินค้าจะขายออกหรือไม่ ออก ใบรับรอง ISO 14000 จะมีส่วนชี้ขาดอันสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

และไม่ใช่ว่าเพียงสินค้าจะขายออกหรือไม่ออกเท่านั้น ใบรับรอง ISO 14000 ยังเป็นตัวส่งเสริมภาพพจน์ของ

บริษัทหรือองค์ใดเป็นอย่างดี ในฐานะที่เป็นผู้เอาใจใส่ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อชุมชน

ขณะเดียวกัน บริษัทหรือองค์กรก็จะมีผลพลอยได้ไปในตัว เพราะบางครั้งการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 14000 อาจจะต้องปรับปรุงวิธีการผลิต เปลี่ยนวัตถุดิบ เปลี่ยนการจัดการ เปลี่ยนเครื่องจักร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจจะสร้างความก้าวหน้าให้กับตนเองไปในตัว ขณะเดียวกัน อาจช่วยลดต้นทุนการผลิตลงด้วยก็ได้

การจะได้รับใบรับรอง ISO 14000 นั้น บริษัทหรือองค์กรต่างๆ จะต้องสมัครเข้าร่วมโครงการ

แล้วจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน ISO ที่กำหนดไว้ โดยถือเป็นข้อผูกพันที่จะต้องมีการปรับปรุงสภาวะแวดล้อม

ล้อมด้วยการนำมาตรฐานนี้ไปปรับเข้ากับระบบการจัดการของบริษัทหรือองค์กรนั้นๆ

เช่น แนวทางการกำจัดขยะมูลฝอย ของเสียเสี่ยงอันตราย การปล่อยอากาศเสีย การปล่อยของเสียลงผิวดินและในน้ำใต้ดิน เป็นต้น

เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง สมอ.และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยจะให้องค์กรที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทนั้นๆ มาทำการประเมิน ซึ่งองค์กรเหล่านี้เรียกว่า Third Party โดยจะมี Assessor มาประเมินดูระบบถ้าสอดคล้องตามข้อกำหนด ISO 14000 ก็จะออกใบรับรองให้ และจะมีการติดตามดูเป็นระยะๆ ด้วย

สำหรับการดำเนินการในประเทศไทยนั้น ขณะนี้ได้มีการทำโครงการนำร่อง โดยคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทยเป็นแกนในการนำ ISO 14000 ไปปฏิบัติในองค์กรของสมาชิก โดยใช้เวลาดำเนินการประมาณ 8-10 เดือน

ซึ่งในช่วงแรกนี้มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 10 บริษัท เป็นกลุ่มผู้ผลิตน้ำมัน เครื่องสำอาง เชื้อกระดาษ พลาสติก เครื่องดื่ม ให้บริการเก็บสารเคมี สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น

เป็นที่คาดหมายว่า โครงการนำร่องนี้จะประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี และจะเป็นจุดเริ่มต้นที่บริษัทและองค์กรเกี่ยวกับการค้า จะหันมาสนใจที่จะปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 14000 ซึ่งนอกเหนือจากจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตแล้ว

ยังเป็นส่วนช่วยเสริมในด้านชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคม ในฐานะที่ให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อมที่กำลังทวีความรุนแรงอยู่ในขณะนี้ด้วย

องค์การระหว่างประเทศ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐาน (ISO)

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม รางมาตรฐาน ISO 14000

คำนิยาม

1. การปรับปรุงอย่างค่อเนื่อง คือ กระบวนการสร้างเสริมระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป โดยไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการทุกด้านไปพร้อมๆ กัน แต่โดยเป็นผลของความพยายามต่อเนื่องที่จะปรับปรุงตามแนวนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กร
2. สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติการขององค์กร ซึ่งรวมทั้งอากาศ น้ำ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ พืชพันธุ์ สัตว์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ดังกล่าว สิ่งแวดล้อมในที่นี้หมายถึงสภาพภายในองค์กรซึ่งขยายตัวออกไปสู่ระบบของโลก
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Aspect) หมายถึง องค์ประกอบในกิจการต่างๆ ในผลิตภัณฑ์ และในการให้บริการขององค์กร ซึ่งน่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นทางที่เป็นปฏิปักษ์หรือที่เป็นคุณประโยชน์ก็ตาม ทั้งนี้โดยเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดจากการดำเนินกิจกรรม จากผลิตภัณฑ์และจากการให้บริการขององค์กร
5. การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) หมายถึง ส่วนหนึ่งในการดำเนินการด้านธการจัดการทั้งหมดขององค์กร เพื่อกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

- จนบรรลุผลและมีการทบทวน ตลอดจนชำระรักษา นโยบายนั้นไว้
6. ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System) หมายถึง โครงสร้างองค์กร ความรับผิดชอบ การปฏิบัติ ระเบียบปฏิบัติการ กระบวนการ และทรัพยากรที่กำหนดขึ้นไว้ และนำมาใช้เพื่อบริหาร และชำระรักษาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
7. การตรวจสอบระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร (Environmental Management System Audit) หมายถึง กระบวนการในการออกเอกสารรับรองอย่างเป็นระบบโดยอาศัยหลักฐานและการประเมินผล เพื่อวินิจฉัยว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง สอดคล้องกับมาตรฐานในการตรวจสอบภายในตามระบบ EMS หรือไม่
8. วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Objectives) หมายถึง เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวม ที่กำหนดไว้ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่สำคัญ โดยองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลและโดยมีการติดตามผล
9. การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance) หมายถึง ผลที่วัดได้ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินกิจการต่างๆ จากผลิตภัณฑ์ และจากการให้บริการขององค์กรใดองค์กรหนึ่งที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ตามนโยบายสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรนั้นๆ

ถาม-ตอบ เกี่ยวกับ ISO 14000

ถาม : ISO 14000 คืออะไร

ตอบ : คือมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ถาม : ทำไมต้องมี ISO 14000 ด้วย ทั้งๆ ที่เรามีกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมอยู่มากมายอยู่แล้ว

ตอบ : จริงอยู่ แม้ว่าในปัจจุบันเราจะมีกฎระเบียบมาตรฐาน ข้อบังคับต่างๆ มาควบคุมปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอยู่มากมาย แต่เราไม่มีข้อกำหนดในการจัดการ เพราะข้อกำหนดระเบียบต่างๆ ก็คือมาตรฐานการกำหนดปริมาณมลพิษที่อนุญาตปล่อยออกมา เป็นการควบคุมที่ปลายเหตุ แต่การจัดการทั้งองค์กรเพื่อลดปัญหาและป้องกันอย่างค่อเนื่อง เช่น ISO 14000 เป็นส่วนที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี

ถาม : ปัญหาที่คาดว่าจะพบเมื่อนำโครงการ ISO 14000 มาใช้ในไทย

ตอบ : ปัญหาใหญ่คือ โดยรวมแล้วเรายังขาดจิตสำนึกในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อเทียบกับต่างประเทศที่เจริญแล้ว คนทั่วไปยังมองว่าการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า ไม่มีผลตอบแทนในเชิงผลผลิต ซึ่งความจริงแล้ว ถ้าเรามีการจัดการที่ดีเป็นไปตามระบบ ISO 14000 แล้ว จะสามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มีการพัฒนาเทคโนโลยี ในด้านชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นผลดีของด้านการตลาดด้วยซ้ำ

ถาม : ความตื่นตัวของต่างประเทศต่อมาตรฐาน ISO 14000

ตอบ : ในสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา องค์กรและอุตสาหกรรมต่างได้รับผลกระทบและมีการตื่นตัวเพิ่มขึ้นในการนำมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

ระหว่างประเทศ หรือ ISO 14000 มาปฏิบัติ ขณะนี้บริษัทและองค์กรการค้าต่างๆ กำลังวางแผนอย่างกระตือรือร้น ด้วยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ถาม : ISO 14000 จะมีผลกระทบกับธุรกิจของไทยอย่างไรบ้าง

ตอบ : สำหรับธุรกิจส่งออกของไทยนั้น อยากให้มีการพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะเกรงว่าผู้ซื้อสินค้าจากแถบประเทศตะวันตก และประเทศที่เอาใจใส่ในด้านสิ่งแวดล้อมมากๆ จะใช้เป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งในการซื้อสินค้า กล่าวคือ อาจจะมีการกีดกันไม่ยอมซื้อสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ISO 14000 ดังนั้นหากเราไม่รีบดำเนินการในเรื่องนี้แล้ว ผู้ผลิตของเราจะเสียเปรียบ

ไม่ใช่เพียงกับผู้ส่งออกเท่านั้น เพราะเรื่องนี้มีผลกระทบต่อวงกว้างมาก พอจะยกตัวอย่างได้ เช่นบริษัทหรือองค์กรต่างๆ ไป นอกจากในเรื่องช่วยประหยัดต้นทุนแล้ว ถ้ามีการจัดการสิ่งแวดล้อมดี ผลกระทบต่อชุมชนก็น้อย ความเสี่ยงก็น้อย ชื่อเสียงก็จะเป็นที่ยอมรับ

ในวงการประกันภัยเอง ผู้ให้ประกันจะพิจารณาในเรื่องความเสี่ยงนี้ด้วย แม้แต่ธนาคารเองก็ตาม หลายๆ ธนาคารเริ่มพิจารณาการปล่อยสินเชื่อ เงื่อนไขที่พิจารณาอย่างหนึ่งในการปล่อยสินเชื่อก็คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น พอสรุปได้อีกว่า เรื่องนี้กระทบต่อทุกองค์กรหรือทุกบริษัท เช่น ช่วยลดต้นทุน ช่วยลดปัญหาการกีดกันทางการค้า ด้านชื่อเสียง ด้านความเสี่ยง การกู้เงิน เป็นต้น

เผยชื่อ 10 บริษัทไทย ร่วมโครงการ ISO 14000

คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย ซึ่งอยู่ภายใต้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ถือเป็นองค์กรเอกชนรายแรกที่ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในการทำโครงการนำร่อง ISO 14000 เพื่อปฏิบัติในองค์กรสมาชิก โดยได้รับความร่วมมือจาก 10 บริษัทใหญ่ ลงนามสัญญาเข้าร่วมโครงการ

ทั้งนี้มีการลงนามสัญญาเข้าร่วมโครงการ เมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ประกอบด้วย

- 1) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
- 2) บริษัท บางจากปิโตรเลียม
- 3) บริษัท ปิโตรเคมีแห่งชาติ
- 4) บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม
- 5) บริษัท แอ็ดวานซ์ อะโกร
- 6) บริษัท ไทยน้ำทิพย์
- 7) บริษัท แอมเวย์
- 8) บริษัท ไทยไมเคิลินพลาสติกอินดัสทรี
- 9) บริษัท เสนโซ่ เทอร์มินอล
- 10) บริษัท ไทยออยล์

สำหรับความร่วมมือจาก 10 บริษัทที่ลงนามสัญญาเข้าร่วมโครงการ ISO 14000 นั้นถือได้ว่าเป็นการลงมือปฏิบัติกันจริงๆ โดยจะใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 8-10 เดือน ซึ่งทางสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยจะได้ประสานงานกับนักวิชาการและผู้มีความชำนาญเกี่ยวกับ ISO 14000 จากต่างประเทศ มาให้ความรู้และให้คำปรึกษาโครงการ

การดำเนินการจะเริ่มจากการเข้าไปสำรวจในองค์กรที่ร่วมให้การแนะนำ อบรม และติดตามผลหลังจากองค์กรนั้นๆ ได้ลงมือปฏิบัติ

คาดว่าโครงการนำร่องในครั้งนี้จะเสร็จสมบูรณ์ประมาณต้นปี 2540

โครงการนำร่อง ISO 14000 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการนำมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในประเทศไทย โดยจะส่งผลให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมลดลงทั้งภายในองค์กรและส่วนรวม ซึ่งนับเป็นแนวทางการเพิ่มมาตรฐาน คุณภาพชีวิตคนไทยให้ดีขึ้น

และสอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ในการยึดหลักพัฒนาอย่างยั่งยืน